

8 Πανελλήνιο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Εκπαίδευση & Πολιτισμός
στον 21ο αιώνα

13-14 Μαΐου
2023

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**ΑΝΔΡΙΚΕΣ ΦΙΓΟΥΡΕΣ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ:
Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΙΚΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΕ
ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ**

ΟΝΟΜΑ/ EMAIL ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΩΝ:

ΕΛΕΝΗ ΜΑΡΙΑ ΚΟΛΛΑΡΟΥ

marilena.ko1996@gmail.com

ANNA ΒΑΚΑΛΗ

avakali@otenet.gr

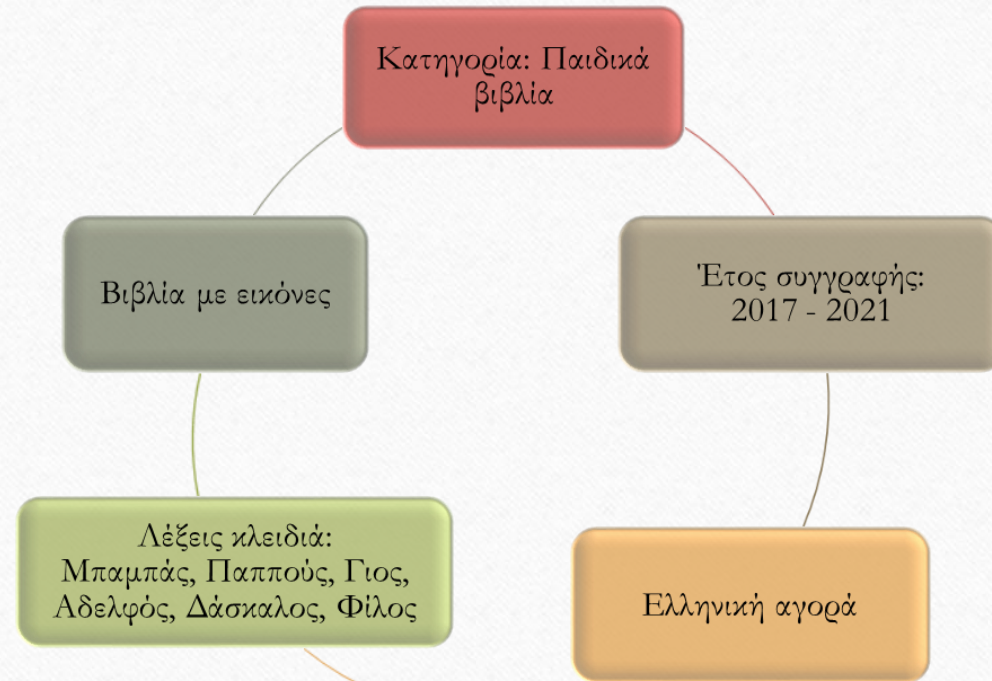
Πώς σκιαγραφούνται τα ανδρικά πορτρέτα στα σύγχρονα παιδικά βιβλία;

Σκοπός: Η ανίχνευση της μορφής και της θέσης του ανδρικού αρχέτυπου στα σύγχρονα παιδικά βιβλία, τα οποία απευθύνονται σε παιδιά 4-6 ετών.

Ερευνητικό δείγμα:

- 20 παιδικά βιβλία της σύγχρονης ελληνικής και παγκόσμιας παιδικής λογοτεχνίας των ετών 2017 έως και 2021
- Τα πορτρέτα/ προφίλ αρρενωπότητας των: πατέρα, παππού, γιου, δάσκαλου, αδελφού και φίλου
- Τίτλος, περιεχόμενο, εικονογράφηση: συνήθειες, παρουσία στον καθημερινό βίο, τρόπος ομιλίας, σχέση με τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας ή της οικογένειας, σχέση με τα άλλα φύλα, ενδυμασία, προσωπικά αντικείμενα (παιχνίδια) και επιθετικές συμπεριφορές

Ερευνητικό δείγμα

XY

«Το XY είναι ο χρωμοσωματικός τύπος του άνδρα [...] Τα φυλετικά χρωμοσώματα, που είναι οριστικά αναγνωρίσιμα από το 1956, καθορίζουν το γεννητικό φύλο του αρσενικού και συμβολίζουν την καταγωγή της ανδρικής ιστορίας. Αν όμως το σύμβολο XY αποτελεί βασικό στοιχείο του αρσενικού ανθρώπινου όντως, δεν αρκεί για να το χαρακτηρίσει. [...] Από το XY μέχρι την πλήρη ανάπτυξη της ανδρικής ταυτότητας, ο δρόμος είναι μακρύς και γεμάτος παγίδες.»

Badinter, 1992, σελ. 13

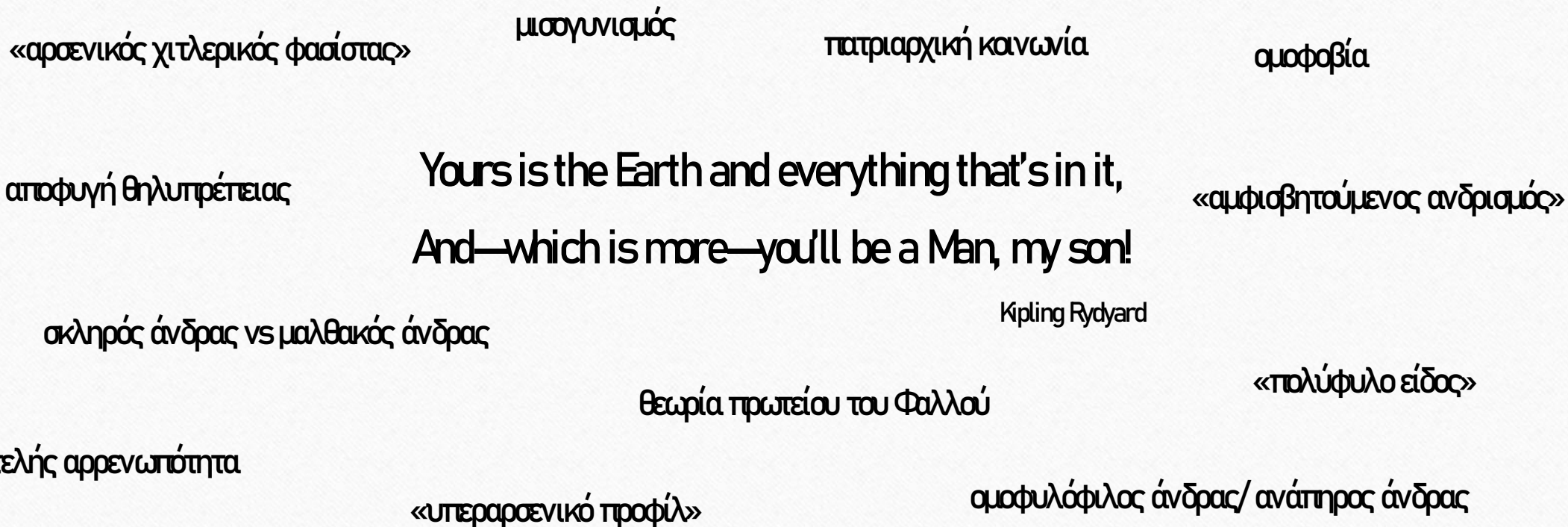
Ψηφιδωτό Θεωριών Αρρενωπότητας

Elisabeth Badinter (1992): παρουσιάζει το ανδρικό πρότυπο ανά τους αιώνες. Σύμφωνα με τη θεωρία της οι άνδρες αποτελούν έναν συνδυασμό της μητρικής και πατρικής του φύσης.

- ❑ Το προφίλ «αρσενικού χιτλερικού φασίστα» σύμφωνα τον Klaus Theweleit προκαλεί μίσος τόσο προς τον ίδιο τον εαυτό όσο και στο γυναικείο φύλο (μισογυνισμός) και παράλληλα στον ίδιο τον άνδρα, ως απόρροια του «απωθημένου εαυτού».
- ❑ Η έννοια του ομοφυλόφιλου άνδρα ταυτίζεται με του ανάπηρου. Η αποδόμηση της πατριαρχικής κοινωνίας διευρύνει περισσότερο τον όρο, ο οποίος αποκτά εκτός από σωματική και ψυχολογική υπόσταση. Η ψυχολογική αναπηρία διακρίνεται στην υπεραρρενωπή του σκληρού άνδρα (απέχει από τις μητρικές αξίες) και την έλλειψη ανδρισμού του μαλθακού άνδρα (απέχει από τις πατρικές αξίες).
- ❑ Το προφίλ του σκληρού άνδρα χιτίζεται αιώνες στην κοινωνία. Αρνούνται οποιαδήποτε μορφή θηλυπρέπειας, μνημένοι στην ομοφοβία και τον μισογυνισμό. Πρόκειται για άτομα με υπερβολική αυτοπεποίθηση, δίχως ευαισθησίες, ανταγωνιστικά, προσηλωμένα στις σεξουαλικές επιδόσεις, τους μύες και το αλκοόλ. Σε αντιπαράβολή, ο μαλθακός άνδρας επιλεκτικά δεν υιοθετεί το προφίλ του σκληρού, απορρίπτει την πατριαρχική νοοτροπία και συμμετέχει στις οικογενειακές υποχρεώσεις.

Ψηφιδωτό Θεωριών Αρρενωπότητας

- Από το σκληρό στο γλυκό πρότυπο αρρενωπότητας (Elisabeth Badinter, 1992)

Ψηφιδωτό Θεωριών Αρρενωπότητας

Η πορεία ενός ήρωα, Τζόζεφ Κάμπελ (1949)

- Ηρωική παιδική ηλικία
- Ήρωας πολεμιστής
- Ήρωας εραστής
- Ήρωας αυτοκράτορας και τύραννος
- Ήρωας σωτήρας
- Ήρωας άγιος
- Ηρωικός θάνατος
- Σύγχρονος ήρωας

Ο καθηγητής μυθολογίας Τζόζεφ Κάμπελ (1949) αναφέρεται εκτενώς σε ήρωες διαφορετικών πολιτισμών και θρησκειών, υπογραμμίζοντας κοινά στοιχεία της πορείας και των συμπεριφορών τους. Ανεξαρτήτως καταγωγής, κοινωνικού στρώματος ή ρόλου και χαρακτηριστικών ακολουθούν πανομοιότυπη πορεία.

Ως μεταμορφώσεις χαρακτηρίζονται στάδια της εξέλιξης ενός ήρωα. Ένας ήρωας ενδέχεται να υιοθετήσει ένα συγκεκριμένο προσώπιο, το οποίο θα διατηρήσει ως το τέλος της ζωής του, ή να ελιχθεί ανάμεσα σε περισσότερα προσώπια, ώσπου να κατακτήσει την αυτοτέλεια.

Ψηφιδωτό Θεωριών Αρρενωπότητας

- Πατέρας και Γιος, Josephine Evetts – Secker (2003)

- Πατέρας και γιος
- Γιος και αδελφάι
- Μοναχογιός
- Πατέρας Βασιλιάς
- Σύμβολα του αρσενικού
- Δοκιμασία
- Γιος ως ήρωας και απατεώνας
- Ζώα και νύφες
- Ανεξαρτησία

Η ερευνήτρια Josephine Evetts – Secker (2003) ορμώμενη από μύθους και παραμύθια του κόσμου, μελετά τις σχέσεις πατέρα – γιου. Βασικό στοιχείο της σχέσης τους αποτελούν: οι προσδοκίες, οι οποίες βαραίνουν σε μεγαλύτερο βαθμό τον γιο και σχετίζονται με την ενηλικίωση του. Ο πατέρας λειτουργεί ως πρότυπο, όμως σε καμία περίπτωση δεν πρέπει οι προσδοκίες του να υπερβαίνουν τις δυνατότητες του αγοριού· καθώς οι επιπτώσεις επιβαρύνουν και τα δύο πρόσωπα. Ο πατέρας πάντα σε μεγάλη ηλικία καλείται να δοκιμάσει τον γιο, προκειμένου να του παραχωρήσει την θέση του. Εάν υπάρχουν δύο ή περισσότερα αδέρφια τότε παρατηρείται μία διαμάχη, τόσο για την αγάπη όσο και για τον θρόνο.

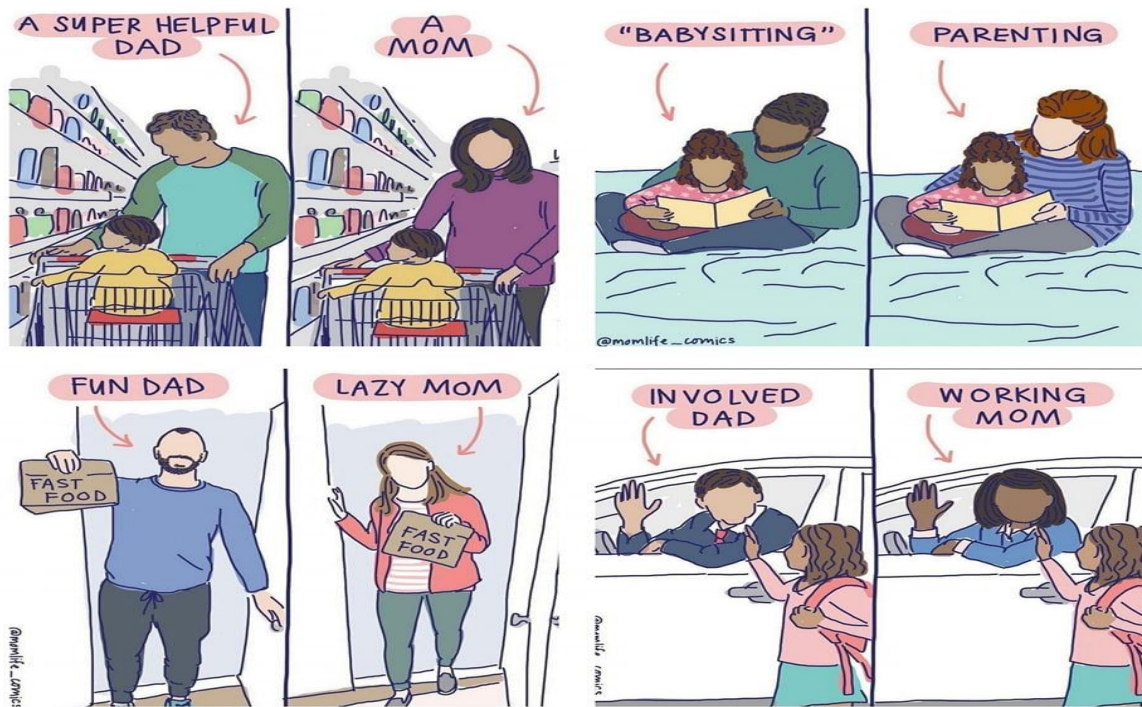
Ψηφιδωτό Θεωριών Αρρενωπότητας

- Πατέρας τριών ταχυτήτων, John Gottman (2011)

- ❑ Σύμφωνα με τις μελέτες του John Gottman (2011), αρχικά ο πατέρας παρείχε ασφάλεια στα παιδιά με το κυνήγι και τον πόλεμο. Αργότερα αποτέλεσε το άτομο, το οποίο κερδίζει τα προς το ζην και προσφέρει φαγητό, στέγη και μόρφωση στην οικογένεια. Κατά την Βιομηχανική Επανάσταση το επαγγελματικό φορτίο των αδρών και η πατριαρχική δομή της κοινωνίας δεν επέτρεπε την συχνή παρουσία τους στο σπίτι.
- ❑ . Ως αποτέλεσμα σε πολλές περιπτώσεις παρατηρήθηκε το φαινόμενο αποποίησης ευθυνών από την μεριά του πατέρα ως προς την ανατροφή του παιδιού, τόσο σε οικονομικό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο. Ο ρόλος του πατέρα αποτελούσε για πολύ καιρό απλώς έναν τίτλο.
- ❑ Παρά το γεγονός ότι παρατηρούνται αλλαγές στην νοοτροπία των ανδρών αναφορικά με την πατρότητα, αφιερώνουν σημαντικά λιγότερο χρόνο ενασχόλησης και φροντίδας σε σχέση με τις μητέρες. Συχνά ο ρόλος τους περιορίζεται στην εκτέλεση οδηγιών, ενώ παρατηρείται η έλλειψη πρωτοβουλιών και προσωπικής αντίληψης.
- ❑ Στη σύγχρονη κοινωνία ο πατέρας δεν χρειάζεται να προστατέψει το παιδί από άγρια ζώα ή ακραία καιρικά φαινόμενα. Το βάρος για τα οικονομικά ζητήματα επωμίζονται πλέον κατά το ήμισυ και οι δύο σύντροφοι. Χρειάζεται όμως να βρίσκεται σε εγρήγορση και να δημιουργήσει μία ασπίδα απέναντι σε φαινόμενα όπως τα ναρκωτικά, ο εκφοβισμός και οι σεξουαλικές επιθέσεις κάθε μορφής. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος απαιτείται τόσο η φυσική, όσο και η συναισθηματική παρουσία του. Η συναισθηματική παρουσία δεν απαιτεί μονάχα την αναγνώριση των συναισθημάτων των παιδιών, αλλά και των ίδιων. Αντίστοιχα, ως φυσική παρουσία εννοείται η συνεχής διαθεσιμότητα, η ενασχόληση και η φροντίδα.

Ψηφιδωτό Θεωριών Αρρενωπότητας

- The Double Standards Of Parenting 1 (What if we flipped the script?), Laura Danger, Mary Catherine Star (@momlife_comics)

I'M NOT LIKE OTHER WOMEN. I BELIEVE IN EQUALITY AND PLAN TO HELP MY HUSBAND WITH THE KIDS.

@momlife_comics x @thatdndot

NO, GARY ENDED UP PASSING ON THAT POSITION. HIS WIFE HAS A PRETTY DEMANDING JOB & HE SAID IT WOULD BE TOO MUCH FOR HIM TO MANAGE THE HOUSE, THE KIDS, & THE NEW POSITION.

@momlife_comics x @thatdndot

I FEEL REALLY LUCKY; MY WIFE ISN'T LIKE OTHER MOMS. SHE'S REALLY HANDS-ON. SHE CHANGES POOPY DIAPERS & EVEN HANDLES SOME OF THE NIGHT WAKINGS!

@momlife_comics x @thatdndot

MY HUSBAND IS SUCH A NAG. I DO MY OWN LAUNDRY, HELP WITH THE YARD WORK, & DRIVE THE KIDS TO SOCCER ON THE WEEKENDS. BUT HE STILL COMPLAINS THAT I DON'T DO ENOUGH!

@momlife_comics x @thatdndot

Ψηφιδωτό Θεωριών Αρρενωπότητας

- Τυπολογία του Perry Nbdelman

- Μοναχικός - γενναίος ήρωας
- Περιθωριακός ήρωας
- Αντισυμβατικός ήρωας – Γυναικοποιημένη Αρρενωπότητα: το καλό παιδί
- Θηλυπρεπής ήρωας vs θήλυ
- Κρυφή αρρενωπότητα- αποσιωπημένη ομοφυλοφιλία ομοφοβία
- Ανδρισμός μέσα από την σχέση πατέρα γιου

Τα κοινωνικά στερεότυπα παρομοιάζονται με ένα κουστόμι. Το φεμινιστικό κίνημα προσφέρει στις γυναίκες ένα εναλλακτικό σύγχρονο κουστόμι και τις καλεί να αρνηθούν το φθαρμένο ένδυμα πατριαρχικών κοινωνιών. Κατά συνέπεια δίνεται το δικαίωμα της επιλογής και του αυτοπροσδιορισμού. Τι συμβαίνει όμως στην περίπτωση των ανδρών; Υπάρχει κάποιο κίνημα, το οποίο τους παρακινεί να αλλάξουν το κουστόμι της τοξικής αρρενωπότητας, η οποία απειλεί όχι μόνο το γυναικείο φύλο, αλλά και το ανδρικό;

Βιβλία προς μελέτη

- ΜΠΑΜΠΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ
Ο δικός μου ο μπαμπάς	Τσίτας Μάκης	Πατάκη	2017	5-9
Ο μπαμπάς που αγαπάει την μαμά μου	Πλήση Παναγιώτα	Ψυχογιός	2017	3-6
Ο μπαμπάς παντρεύεται	Moore- ' Malino J.	Παρισιάνου Α.Ε	2018	3-9
Τι κάνουν η μαμά και ο μπαμπάς την νύχτα;	Lehain Thierry	Διόπτρα	2019	6-9
Ο μπαμπάς μου	Soosh	Φουρφούρι	2020	6-9
Ο μπαμπάς μου είναι ψηλός, δυνατός, μα	Kris Giacomo - Coralie Saudo	Μικρή Σελήνη	2020	3-9

Βιβλία προς μελέτη

- Παππούς

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ
Ο παππούς αρρώστησε	Χίος Δημήτρης	Πορφύρα	2017	3-6
Ο παππούς μου έχει φίλο έναν γίγαντα	Litchfield David	Μικρή Σελήνη	2017	6 - 9
Που πήγε ο παππούς;	Στέλλα Μιχαλίδου	Παπαδόπουλος	2017	5+
Ο παππούς Εντύχης	Πυργελή Δήμητρα Π.	Α. Α. Λιβάνη	2018	3-9
Ο παππούς μου ο Άγιος Βασίλης	Morpurgo Michael	Παπαδόπουλος	2019	3 - 6
Ποιος είμαι εγώ παπού;	Συλλογικό έργο	iWrite.gr	2019	3-9

Βιβλία προς μελέτη

- Γιος

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ
-	-	-	-	-

- Αδελφός

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ
Ένας ξύλινος αδελφός	Καραγιάννη, Μαρία Αρ.	Βιβλιοσκόπιο	2017	3-6
Ο αδελφός μου έχει αυτισμό	Moore - Mallinos Jennifer	Παρισιάνου Α.Ε.	2017	6-12

Βιβλία προς μελέτη

- Δάσκαλος

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ
Δάσκαλος σε δύο ρόδες	Ανδρικοπούλου Μαρία	Καλέντης	2019	6 - 9

- Φίλος

ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ
Ο φίλος μας ο Νάσος	Παπαδοπούλου Ηρώ	Θύρα	2017	3-6
Ένας παρεξηγημένος φίλος	Νταβλαμάνου Έλενα	Μίνωας	2019	6 - 9
Αυτός είναι ο φίλος μου	Μαριάννα Κουμαριανού	Ελληνοεκδοτική	2020	3-6
Ο φίλος μου ο Άλφι	Γιώργος Μπουμπούσης	Σαΐτης	2020	3-6
Ο φίλος πολεμιστής	Young Karen	Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη	2020	3-9

Συμπεράσματα

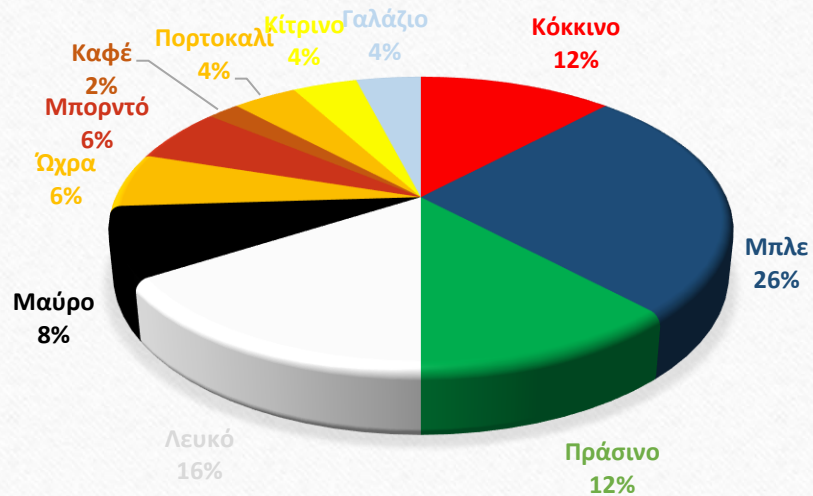
Χρώματα, παιχνίδια και έμφυλα στερεότυπα

- **Ρούχα:** Η πρώτη παρατήρηση αφορά την χρωματική παλέτα των ρούχων. Προτιμώνται τα ψυχρά χρώματα, σε θαμπές αποχρώσεις. Στην πλειοψηφία οι ήρωες εικονοποιούνται με μπλε, γαλάζια, καφέ και πράσινα παντελόνια ή μπλούζες. Το κόκκινο, μπορντό και λευκό χρώμα αφορούν σε μεγάλο βαθμό αξεσουάρ (κάλτσες, παπούτσια) και όχι τόσο τον κυρίως ρουχισμό. Τα παιδιά φορούν κυρίως μπλε (26%) και πράσινο (12%)· ενώ στους ενήλικες προηγούνται το μπλε, πράσινο, λευκό και καφέ.

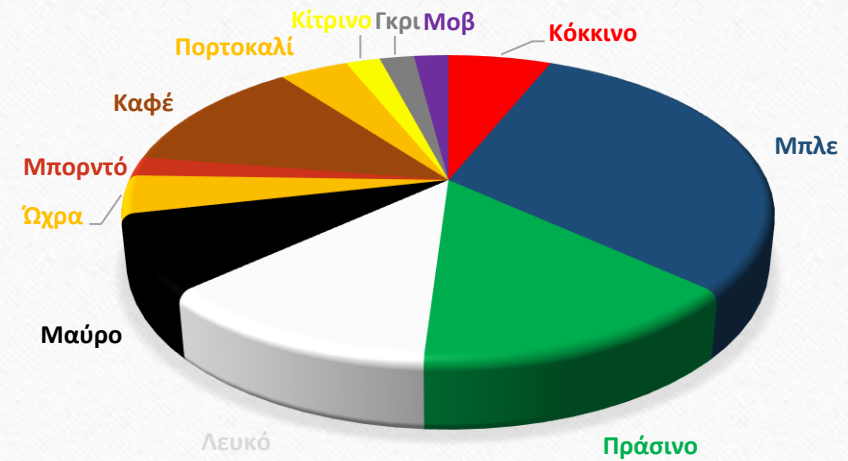
Παιχνίδια: Τα αγόρια εικονογραφούνται με λούτρινα ζώακια και μεταφορικά μέσα. Προς διευκρίνιση αναφέρεται ότι στην κατηγορία μεταφορικά μέσα συμπεριλαμβάνονται αυτοκινητάκια, skate board, ποδήλατα, αεροπλανάκια· δηλαδή μέσα μετακίνησης τα οποία είτε χρησιμοποιεί το παιδί για μεταφορά, είτε ως παιχνίδι.

Χρώματα, παιχνίδια και έμφυλα στερεότυπα

ΧΡΩΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΡΟΥΧΩΝ

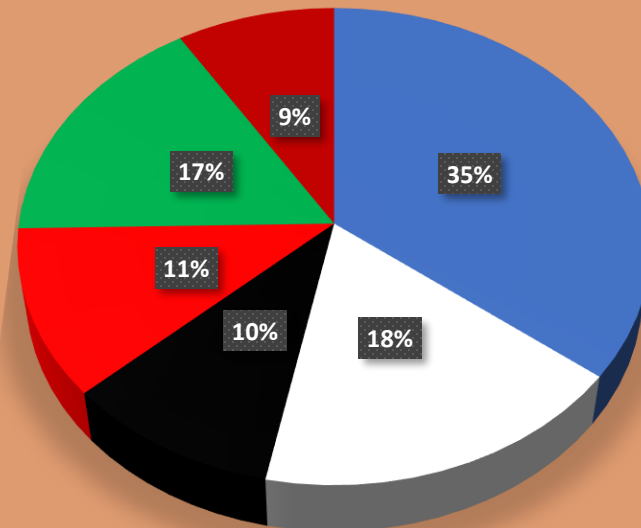

ΧΡΩΜΑΤΑ ΡΟΥΧΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

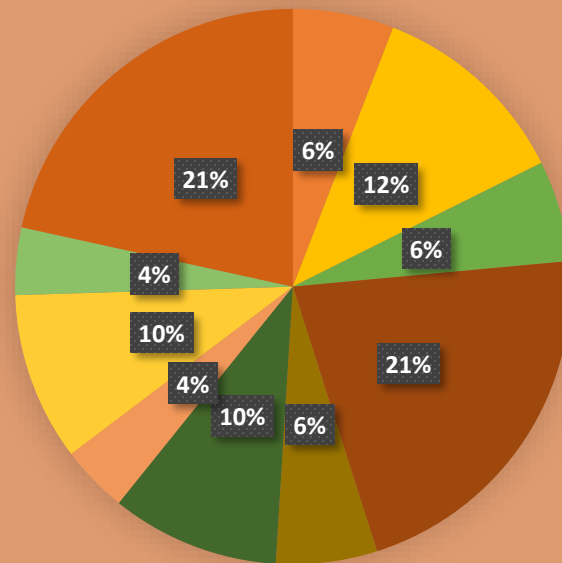
Χρώματα, παιχνίδια και έμφυλα στερεότυπα

Χρώματα Ηρώων

Χρώματα, παιχνίδια και έμφυλα στερεότυπα

Παιχνίδια Αγοριών

- Μουσικά Όργανα
- Μπάλα
- Τουβλάκια
- Λούτρινα ζωάκια
- Είδη εικαστικών
- Βιβλία
- Είδη εικαστικών
- Μαχητικός εξοπλισμός
- Επιτραπέζια
- Μεταφορικά μέσα

Χρώματα, παιχνίδια και έμφυλα στερεότυπα

© EMILY GUEST

Why box children in?

www.lettoysbetoys.org.uk

Μορφές Οικογένειας

Η μορφή οικογένειας, η οποία συναντάται σε μεγαλύτερο βαθμό είναι η οικογένεια με μία μητέρα και έναν πατέρα (50%). Σε δύο περιπτώσεις τα παιδιά ζουν με τους νέους συντρόφους των γονέων (11%), οι οποίοι δεν αποτελούν τους βιολογικούς γονείς, ενώ παρατηρείται και μία περίπτωση μονογονεϊκής οικογένειας (6%). Συχνό φαινόμενο αποτελεί να μην δίνονται πληροφορίες για το οικογενειακό περιβάλλον των ηρώων (33%). Δεν υπάρχει καμία οικογένεια με δύο μητέρες ή δύο πατεράδες, γονείς με ειδικές ανάγκες, μετανάστες ή κάποια άλλη κοινωνική ομάδα (0%). Το επικρατέστερο προφίλ πατέρα ή παππού αποτελεί ο λευκός, στρέιτ άνδρας. Σε τρεις οικογένειες το παιδί παρουσιάζει ειδικές ανάγκες (14%).

Φύλο συγγραφέα

Από τα βιβλία της έρευνας, οι γυναίκες συγγράφουν δεκαπέντε (15), ενώ οι άνδρες πέντε (5). Η συγκεκριμένη παρατήρηση επιβεβαιώνει την θεωρία μελετητών ότι τα βιβλία παιδικής λογοτεχνίας συγγράφονται σε μεγαλύτερο βαθμό από γυναίκες. Κύριοι παράγοντες, οι οποίοι διαμορφώνουν την προαναφερόμενη αντίληψη αποτελούν σύμφωνα με την Κανατσούλη (2008b):

- ❑ Συνδέονται άμεσα με την πρώτη παιδική ηλικία και θεωρούνται καταλληλότερες να γράψουν παιδικά βιβλία, καθώς γνωρίζουν και κατανοούν τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών.
- ❑ Η παιδική λογοτεχνία θεωρήθηκε για αρκετά χρόνια υποδεέστερη, σε σχέση με άλλα είδη. Η απλότητα του λόγου, συνδυαστικά με τον παιγνιώδη χαρακτήρα αποτέλεσαν αποτρεπτικά στοιχεία προς άνδρες συγγραφείς. Ομοίως οι κριτικοί λογοτεχνίας απαξίωναν τα παιδικά βιβλία και δεν τα συμπεριλάμβαναν στο θεματικό εύρος της εργασίας τους.
- ❑ Οι γυναίκες αποδέκτες των κειμένων θεωρούνταν λιγότερο μυημένες στα λογοτεχνικά δρώμενα, επομένως χαμηλότερες απαιτήσεις τους δεν μπορούσαν να συγκριθούν με το κύρος των αναγνωσμάτων από άνδρες συγγραφείς και αναγνώστες. Ο γυναικείος λόγος κατηγορείται για συναισθηματικές εξάρσεις, ενώ η θεματολογία των κειμένων αφορά τον ρόλο του γυναικείου φύλου στην κοινωνία, σε αντιπαράβολή με του ανδρικού.

Οι ώρες, Michael Cunningham (2000)

Υπάρχει αληθινή τέχνη σε αυτό, σ' αυτήν την επιδέξια διαχείριση των απογευματινών τσαγιών και των δείπνων σε αυτήν την εμψυχωτική ορθότητα. Οι άντρες μπορεί να συγχαίρουν τους εαυτούς τους που γράφουν ειλικρινά και παθιασμένα για τις κινήσεις των εθνών· μπορεί να θεωρούν τον πόλεμο και την αναζήτηση του Θεού τα μόνα θέματα σοβαρής λογοτεχνίας· αλλά εάν η κοινωνική θέση των αντρών μπορούσε να καταρρακωθεί από μία άτυχη επιλογή καπέλου, τότε η αγγλική λογοτεχνία θα άλλαζε δραματικά

Αρρενωπότητα και εκφοβιστικές συμπεριφορές

- Στις σχέσεις πατέρα και παππού με παιδί, δεν παρατηρήθηκε καμία μορφή βίας. Αντιθέτως, παρουσιάζεται ένα προφίλ αρρενωπότητας το οποίο διαφέρει από τα συνηθισμένα σκληρά και ηρωικά. Μπαμπάδες και παππούδες σκιαγραφούνται ως διασκεδαστικοί, ευαίσθητοι και χαρούμενοι ήρωες, οι οποίοι μεριμνούν για τα παιδιά.
- Όταν η ανδρική φιγούρα δεν βρίσκεται στο επίκεντρο ως κύριος ήρωας και ως βασικό πρόσωπο από το οποίο εξαρτάται το παιδί την δεδομένη στιγμή, τότε τα στοιχεί τα οποία χαρακτηρίζουν το φύλο μεταβάλλονται. Τα πατρικά πρότυπα διαφοροποιούνται ολοσχερώς όταν η

ιδιότητα τους δεν αναγράφεται στον τίτλο του βιβλίου.

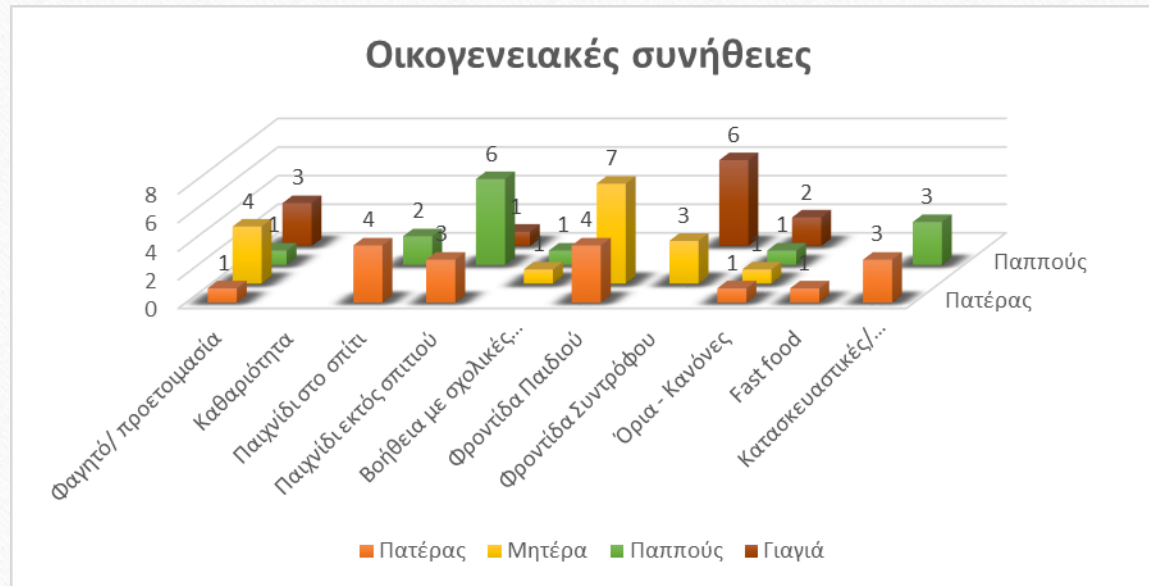
Συναντώνται ανδρικές παρουσίες οι οποίες παρουσιάζουν κακοποιητικές συμπεριφορές. Τα αγόρια του σχολείου κοροϊδεύουν, παίρνουν το φαγητό και παρεμποδίζουν το παιχνίδι άλλων αγοριών. Η βία ασκείται από αγόρια σε άλλο αγόρι. Υπάρχει κι ένα δεύτερο αγόρι, το οποίο ενισχύει τον θύτη. Βέβαια παρατηρείται κι η περίπτωση, όπου αγόρι επεμβαίνει προκειμένου να βοηθήσει το θύμα. Φαίνεται ότι οι διαπληκτισμοί αφορούν το ανδρικό φύλο.

Σε άλλη περίπτωση ο κλέφτης (θύτης) κλέβει την τσάντα μίας κυρίας (θύμα). Η λύση δίνεται και πάλι από έναν άνδρα αστυνομικό, ο οποίος εντοπίζει τον κλέφτη επιστρέφοντας την τσάντα στην κυρία. Ακόμα μία περίπτωση όπου τόσο ο θύτης, όσο και το πρόσωπο το οποίο εξομαλύνει την κατάσταση πρόκειται για άνδρες. Τα στοιχεία παραβατικής συμπεριφοράς και ηρωισμού αποδίδονται σε άνδρες. Φαντάζει εν μέρει ως ένας τρόπος να δημιουργηθεί ένα καλό κι ηρωικό ανδρικό πρότυπο μέσω ηρωικών πράξεων, οι οποίες προκειμένου να υπάρξουν, χρειάζεται ένα μέρος του ανδρικού μυθοπλαστικού πληθυσμού να δρα ως θύτης.

Αρμοδιότητες ανδρών στην οικογενειακή ζωή

- ❑ Στην συντριπτική πλειοψηφία, τα παιδικά βιβλία με ενήλικες ανδρικές φιγούρες σχηματιζόταν ένα προφίλ αρρενωπότητας, το οποίο απείχε από τις οικιακές εργασίες.
- ❑ Οι ήρωες συμμετέχουν ενεργά στην διασκέδαση και την ψυχαγωγία των παιδιών. Πραγματοποιούν παιχνίδια, περιπάτους και ζωγραφική. Συζητούν με τα παιδιά και μοιράζονται μεταξύ τους προβληματισμούς. Δείχνουν ενσυναίσθηση στις ανησυχίες και τους φόβους, αποζητώντας λύσεις από κοινού.
- ❑ Τόσο οι μπαμπάδες, όσο και οι παππούδες παρουσιάζουν παρόμοιες ασχολίες, αρμοδιότητες και ρόλους στην οικογενειακή ρουτίνα. Άξιο αναφοράς κρίνεται το γεγονός ότι τόσο οι μεν όσο και οι δε δεν φαίνεται να πραγματοποιούν οικιακές εργασίες, όπως καθαριότητα, μαγείρεμα, πλύσιμο ρούχων. Ο ρόλος τους αφορά κυρίως στην ψυχαγωγία και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό, σχετίζονται με την περιπέτεια. Δηλαδή, δεν παρατηρούμε πλήθος δραστηριοτήτων, οι οποίες σχετίζονται με τέχνες, μουσική, ζωγραφική, δημιουργική γραφή, αφήγηση ή ανάγνωση ιστοριών.

Αρμοδιότητες ανδρών στην οικογενειακή ζωή

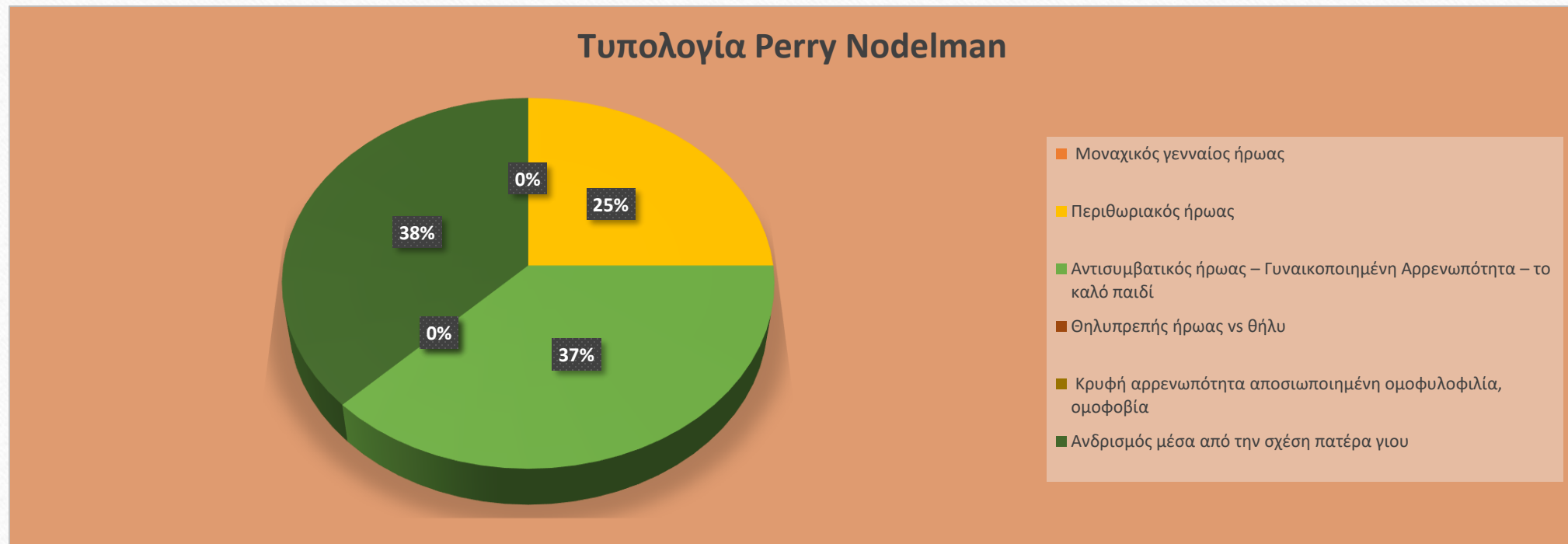

Το γεγονός ότι το μοτίβο παρατηρείται σε περισσότερα του ενός βιβλία, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν πρόκειται για σύμπτωση ή παράληψη. Συνδυαστικά με το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους τα παιδικά βιβλία γράφονται από γυναίκες (75%), ίσως οι συγγραφείς αποτυπώνουν απροκάλυπτα προσωπικές εμπειρίες και βιώματα.

Βέβαια, το ίδιο ισχύει εν μέρει και για τους άνδρες συγγραφείς. Ανεξαρτήτως φύλου ή καταγωγής, προκύπτει ότι οι δημιουργοί μεγάλωσαν με κοινά βιώματα και εικόνες σχετικά με τη θέση και τον ρόλο πατέρα και παππού στην οικογένεια, τα οποία αποτυπώνουν πλέον στα συγγράμματα τους.

Τυπολογία Perry Nodelman

Παρακάτω συνοψίζονται οι περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζεται η τυπολογία του Perry Nodelman, η οποία αφορά στα προφίλ αρρενωπότητας.

Τυπολογία Perry Nodelman

Ένα περαιτέρω ζήτημα, το οποίο προέκυψε αποτελεί η διαπίστωση ότι μερικά από τα βιβλία δεν εντάσσονται σε καμία κατηγορία του Perry Nodelman· παρουσιάζουν κοινά στοιχεία μεταξύ τους και ομαδοποιούνται σε τρεις επιπλέον κατηγορίες σύμφωνα με εκείνα. Πρόκειται για τις παρακάτω περιπτώσεις:

- ❑ **Άτομα με αναπηρία ή ειδικές ανάγκες:** Τα βιβλία της κατηγορίας παρουσιάζουν ως κύριο κοινό χαρακτηριστικό ότι ένας βασικός ήρωας της ιστορίας παρουσιάζει ιδιαίτερα σωματικά ή συναισθηματικά ή νοητικά ή μαθησιακά χαρακτηριστικά. Σκοπός των συγκεκριμένων βιβλίων αποτελεί η αποδοχή των προαναφερόμενων χαρακτηριστικών τόσο από το ίδιο το άτομο –μέσω της ταύτισης με τον ήρωα του βιβλίου- όσο και από τον οικογενειακό και ευρύτερο κοινωνικό κύκλο.
- ❑ **Πατρική αρρενωπότητα προς την κόρη:** Οι ενήλικες ανδρικές φιγούρες εκδηλώνουν έντονα την στοργή, την αγάπη και την προστασία προς την κόρη ή εγγονή. Με ασυνήθιστη ευαισθησία ο μπαμπάς και ο παππούς γίνονται εξαιρετικά ευάλωτοι, εκδηλώνοντας της αγάπη λεκτικά και σωματικά. Αδιαφορώντας για τις κοινωνικές νόρμες παίζουν παιχνίδια, μεταμφιέζονται, υιοθετούν συμπεριφορές, οι οποίες δεν ταιριάζουν με το αυστηρό και σκληρό ανδρικό προφίλ.
- ❑ **Ανδρισμός μέσα από την σχέση πατέρα γιου:** Η συγκεκριμένη κατηγορία, όπως αποτυπώνεται στην τυπολογία του ερευνητή, επικεντρώνεται κυρίως στην αντιπαράθεση μεταξύ των δύο. Σαν αμφίδρομη πάλη επικράτησης κι αποδοχής. Ίσως σε πολλές περιπτώσεις η συγκεκριμένη πραγματικότητα να ισχύει όμως στην περίπτωση της έρευνας μας, όπου μελετήθηκαν βιβλία ηλικίας τεσσάρων (4) έως έξι (6) ετών τα πορίσματα διαφοροποιούνται. Εξαιτίας της προαναφερόμενης παρατήρησης κρίνεται απαραίτητο να προστεθούν επιμέρους στοιχεία στην παρούσα κατηγορία. Ο πατέρας με περιπαιχτική διάθεση κι αγάπη, στέκεται κοντά στο παιδί και γίνονται ένα. Στην ουσία, κοντά στο ανήλικο αγόρι, ο πατέρας χάνει το ενήλικο προσωπείο, το οποίο παρουσιάζει σε διάφορες εκδοχές ο Nodelman και αφομοιώνεται από την χαρά της παιδικής ηλικίας, συμμετέχοντας στα αστεία, τις σκανταλιές και την παιδική κουλτούρα.

Τα ανδρική πορτρέτα στα σύγχρονα παιδικά βιβλία

A) Αναφορικά με την εξωτερική εμφάνιση, ενδυμασία και τα προσωπικά αντικείμενα, οι άνδρες και τα αγόρια δεν έχουν καταφέρει να ξεφύγουν από την στερεότυπη παρουσία τους. Τόσο οι συγγραφείς κι οι εικονογράφοι, όσο και οι εκδότες χρειάζεται να αφουγκραστούν βαθύτερα το σύγχρονο κοινωνικό γίγνεσθαι, λειτουργώντας ως κυματοθραύστες παρωχημένων αντιλήψεων, που εγκλωβίζουν, αποκλείοντας τους αναγνώστες του αύριο από μία ισότιμη αλλά και ουσιαστική σχέση με τον εαυτό και τους γύρω τους.

B) Δεδομένου ότι η παιδική ηλικία συνδέεται σε πολλές περιπτώσεις με την οικογενειακή ζωή, κρίνεται αναγκαίο να αντικατοπτριστούν όλες οι κοινωνικές ομάδες, τα φύλα, οι μορφές αναπηρίας και τα είδη οικογένειας (μονογονεϊκότητα, υιοθεσία), έτσι ώστε τα βιβλία να πετυχαίνουν έναν από τους σημαντικότερους σκοπούς τους: την ταύτιση του αναγνώστη με τους μυθοπλαστικούς ήρωες. Χρειαζόμαστε περισσότερα βιβλία με παιδιά και γονείς με κινητικές, μαθησιακές, κοινωνικές και νοητικές δυσκολίες. Δεδομένης της πολυπολιτισμικής διάστασης των σύγχρονων κοινωνιών τα βιβλία οφείλουν να συμπεριλάβουν τη μετανάστευση και την ένταξη νέων πολιτισμικών ομάδων στους κεντρικούς και δευτερεύοντες ήρωες.

Τα ανδρική πορτρέτα στα σύγχρονα παιδικά βιβλία

Γ) Κρίνεται ουσιώδες να δοθεί βήμα σε νέους συγγραφείς κάθε φύλου με διαφορετικό υπόβαθρο να εκφραστούν και να διαδώσουν τη νέα τάξη πραγμάτων, καταρρίπτοντας ιδέες οι οποίες μαστιγώνουν την ελεύθερη σκέψη και την ισότητα μεταξύ των ανθρώπων.

Δ) Δεν αμφισβητούμε σαφώς τις ιστορίες που έχουν γραφτεί και τη συμβολή τους στην κοινωνία. Δεδομένου ότι κάθε βιβλίο κρίνεται σύμφωνα με την εποχή του και κατά πόσο την απεικονίζει εύστοχα. Προσδοκούμε ο μυθοπλαστικός κόσμος να ξεχειλώσει τόσο, ώστε να αφουγκραστεί τα σύγχρονα ζητήματα της κοινωνίας και να εντάξει ακόμα και τον τελευταίο ψίθυρο της, εμπλουτίζοντας και εναποθέτοντας τον με σεβασμό στις υπηρεσίες του λόγου, της τέχνης και του μέλλοντος, όπως μεταφέρει τα κοχύλια μέσω των κυμάτων η θάλασσα.